

Nuorâilaahâ 27.1.2006/72

Ovdâskode miärádâs mielđ asâttuvvoo:

1 loho

Almolâš njuolgâduasah

1 §

Ulme

Taan laavâ uáivilin lii tuárjuđ nuorâi šoddâm já jiečânâžžânšoddâm, ovdediđ nuorâi aktiivlâš aalmugjeessânvuodâ já nuorâi sosiaallâš nanosmittem sehe pyerediđ nuorâi šoddâm- já eellimtile.

Ulme olášuttem vuolgâsaijeen láá siärvuslâšvuotâ, ohtsâš ovdâsvástádâsvuotâ, oovtviärdásâšvuotâ já täsiärvu, maanġâkulttuursâšvuotâ já aalmugijkoskâsâšvuotâ, tiervâs eellimvyevih sehe pirrâs já eellim kunnijâtem.

2 §

Miäruštálmeh

Taam laavâst uáivilduvvoo:

- 1) *nuorâin* vuálá 29-ihásijd;
- 2) *aktiivlâš aalmugjeessânvuodâin* nuorâi ulmemiäldâsâš tooimâ aalmugjeessânovtâskoddeest;
- 3) *sosiaallâš nanosmitmäin* nuorâid čujottum tooimâid eellimtäidui pyereedmân já helbâm estimân;
- 4) *nuorâipargoin* nuorâi jieijâs ääigi kiävtun čyeccee aktiivlâš aalmugjeessânvuodâ ovdedem siämmaá ko nuorâi sosiaallâš nanosmittem, nuorâi šoddâm já jiečânâžžânšoddâm tuárjum sehe suhâpuolvâi koskâsâš vuáruvaikuttâs;
- 5) *nuorâipolitiikkáin* nuorâi šoddâm- já eellimtile pyeredem;
- 6) *väldikodálâš nuorâiornijdumáin* registeristum ornijdume, mii olášut taan laavâ uáivil já vuolgâsoojijd já mon toimâkuávlun lii ubâ Suomâ;
- 7) *väldikodálâš nuorâipargo palvâlemvuáháduvváin* registeristum ornijdume, mon tooimâ válduášálâš uáivilin lii pyevtittiđ palvâlusâid nuorâipargo almolâš oovdedmân;
- 8) *nuorâipargo pargee ornijdumáin* registeristum ornijdume tâi eres siärvus, mon tooimâst aainâs-uv uási lii nuorâipargo já mon nuorâipargo vijdesvuodâ puáhtá verdidid väldikodálâš nuorâiornijdume tooimân.

2 loho

Staatâ nuorâipargo já -politiikká

3 §

Ovdedem já ovtâspargo

Máttááttâsministeriöst lii ovdâsvástádâs nuorâipargo já -politiijká almolâš oovededmist.

Läänihaldâttâsah tuáimih nuorâipargo já -politiijká kyeskee aašijn staatâ kuávluhaldâttâsvirgeomâhâžžân. Máttááttâsministeriö tuhhit lääni nuorâitooimâ puáđusuulmijd oovtâst läänihaldâttâssáin.

Máttááttâsministeriöst lii vâldikode tääsist já läänihaldâttâsáin kuávlutääsist ovdâsvástádâs nuorâipolitiijká oohânheivitmist.

4 §

Nuorâipolitiijká ovdedemohjelm

Staatâräädi tuhhit jyehi niäljád ive nuorâipolitiijká ovdedemohjelm. Ovdedemohjelm tuálá siste vâldikodálijd nuorâipolitiijká uulmijd já sundesárgáid läänij já kioldái nuorâipoolitsâš ohjelmpaargon. Ovdedemohjelm târhistuvvoo táárbumiield.

Ovdedemohjelm valmâštâl máttááttâsministeriö ovtâspargoost ääšiomâhâš eres ministeriöiguin. Valmâštâlmist kalga kuullâđ nuorâipargo já -politiijká kuávdáslâš peelijd.

Ovdedemohjelmist asâttuvvoo târhibeht staatâräädi asâttâssáin.

5 §

Staatâ nuorâiašij ráđádállâmkode

Nuorâipargo já -politiijká äššitobdeeorganân lii staatâ nuorâiašij ráđádállâmkode, mon aasât staatâräädi. Ráđádállâmkode tuáimá máttááttâsministeriö ohtâvuodâst. Ráđádállâmkodeest pyehtih leđe juáhuseh aašij valmâštállâm várás.

Ráđádállâmkode pargon lii:

- 1) adelid máttááttâsministeriön ciälkkámuš aašijn, moh váldojeh nuorâipolitiijká ovdedemohjelmân já árvuštállâđ ihásávt nuorâipolitiijká ovdedemohjelm olášume;
- 2) toohâđ iävtuttâsâid nuorâi kyeskee ohjelmân já toimân;
- 3) pyevtittid äigikyevdilis tiäđu nuorâin já sii eellimtiileest.

Ráđádállâmkodeest asâttuvvoo târhibeht staatâräädi asâttâssáin.

6 §

Árvuštállâm- já toorjâtoimâkode

Väldikodálâš nuorâiornijdumij já väldikodálâš nuorâipargo palvâlemornijdumij toorjâaasijn lii máttááttâsministeriö äššitobdeeorganân árvuštállâm- já toorjâtoimâkode, mon aasât staatâräädi. Toimâkode puáhtá jieijâs koskâvuodâst asâttid juáhusijd aasij valmâštállâm várás.

Toimâkode pargon lii:

- 1) toohâđ ihásávt iävtuttâs máttááttâsministeriön väldikodálâš nuorâiornijdumij já väldikodálâš nuorâipargo palvâlemornijdumij staatâtorjui jyehimist;
- 2) adelid ihásávt ciälkkámuš máttááttâsministeriön väldikodálâš nuorâiornijdumij já väldikodálâš nuorâipargo palvâlemornijdumij toorjâtoihálâšvuodâin ucâmušâi vuáđuld;
- 3) adelid ihásávt ciälkkámuš máttááttâsministeriön nuorâipargo pargee ornijdumij staatâtorjui jyehimist;
- 4) toohâđ máttááttâsministeriö pivdemist árvuštállumijd ornijdumij tooimâst, moh finnejeh torjuu.

Toimâkodeest asâttuvvoo tärhibeht staatâräädi asâttâssáin.

3 loho

Kieldâi nuorâipargo já -politijkká

[7 §](#)

Nuorâipargo já -politijkká ovdodem já olášuttem

Nuorâipargo já -politijkká kuleh kieldâ pargoid. Nuorâipargo olášutmist västideh kieldah, nuorâiseervih já eres nuorâipargo pargee ornijdumeh. Nuorâipargo palvâlusâid puáhtá pyevtittid meiddei kuávlulávt kieldâi ovtâspargon.

Kieldâ nuorâipaargon já -politijkkán kuleh nuorâi pedagogâlâš stivrim, toimâsajeh já puđâldemmáhdulâšvuodah, tiätu- já ravvimpalvâlusah, nuorâiseervij já eres nuorâijuávhui toorjâ, liihâdlâš, kulttuurlâš, aalmugijkoskâsâš já maanġâkulttuurlâš nuorâitoimâ, nuorâi pirâššoddâdem sehe táárbumield nuorâi pargopáájápalvâlusah tai eres páihálâš tilán já tárboid suáppee toimâhäämih.

Nuorâipargo já -politijkká olášuttoo maanġâáámmátlâš ovtâspargon páihálij virgeomâháiguin sehe ovtâspargon nuorâiguin, nuorâiservijguin já eres nuorâipargo pargee ornijdumijguin.

[8 §](#)

Nuorâi uásálistem já kuullâm

Nuorâid kalga ornid máhdulâšvuodâ uásálitid páihálâš já kuávlulâš nuorâipargo já -politijkká kyeskee aasij kiedâvušmân. Lasseen nuorâid kalga kuullâđ sii kyeskee aasijn.

4 loho

Staatâruttâdem

[9 §](#)

Staatáuási kieldáid

Kieldân miedettuvvoo staatáuási taan laavâ miäldásáid kevttimkoloid nuuvt ko máttááttâs- já kulttuuritooimâ ruttâdmist adelum laavâst ([635/1998](#)) asâttuvvoo. Staatáuási kalga kevttiđ 7 §:st uáivildum tooimân.

[10 §](#)

Nuorâiornijdumij já nuorâipargo palvâlemornijdumij staatâtorjuuh

Staatâ budjetân puáhtá vâldiđ ihásávt meriruuđâ miedettemnáál almostoorjân váldikodálâš nuorâiornijdumáid já váldikodálâš nuorâipargo palvâlemornijdumáid. Tastoo váldikodáliih nuorâiornijdumeh pyehtih čujottiđ torjuu jieijâs registeristum pirrádâhornijdumij tooimân. Lasseen váldikodáliih nuorâiornijdumeh pyehtih čujottiđ jieijâs páihálâšservijd sierânâstorjuuid räijejum uáivilân. Almostoorjâ ij miedettuu taggaar nuorâiornijdumám, mon válđuášálâš pargon lii ovdediđ oovtâ škovlim-, oppâ- tâi västideijee syergi oopâid. Válđuášálávt áámmátlâš ornijdem ovdedeijee nuorâiornijdumám ij meiddei miedettuu almostoorjâ.

Ornijdumáid, moi tooimâst tâi tuárjumist asâttuvvoo sierâ tâi kiäid miedettum staatâtorjuu várás lii sierânâs meriruttâ staatâ budjetist, ij taan laavâ vuáđuld miedettuu asmostoorjâ.

Váldikodálâš nuorâiornijdumij já toi pirrádâhornijdumij torjuuh miedettuvvojev puáđusvuáđđuáslávt. Puáđusvuáđuástâsah láá tooimâ šlaajâ, vijdesvuotâ já ekonomâlâšvuotâ. Lasseen torjuu miedettem ohtâvuodâst váldoo vuotân tooimâ äigikyevdilis ohtsâškodálâš merhâšume sehe torjuu tárbu.

Finnodâhttooimâst šaddee manoh iä tolluu tuhhiittettettee toimâkolloon.

Máttááttâsministeriö tuhhit taan ceehi vuáđuld ornijdumijd, moh finnejeh torjuu.

Tärhibijd njuolgâdusâid puáđusvuáđuástâsâin, manoin moh tuhhiittuvvojev, monâttâlmist mast torjuu uázžo ornijdumeh tuhhiittuvvojev, já eres toorjâvuáđuástâsâin puáhtá adeliđ staatâräädi asâttâssâin.

[11 §](#)

Nuorâipargo pargee ornijdumij staatâtorjuuh

Staatâ budjetân puáhtá vâldiđ ihásávt meriruuđâ miedettemnáál almostoorjân nuorâipargo pargee ornijdumáid. Torjui miedeetmist nuávdittuvvoo, maid 10 § 2 já 3 momentist asâttuvvoo.

Tärhibijd njuolgâdusâid toorjâvuáđuástâsâin puáhtá adeliđ staatâräädi asâttâssâin.

[12 §](#)

Váldikodálij nuorâkuávdái staatâtorjuuh

Staatâ budjetân puáhtá väldid ihásávt meriruuđâ miedettemnáál vâldikodálij nuorâkuávdái tooimân já huksiimân. Toimâtorjuuh miedettuvvojeh iänááš puáđusvuáđđuslávt nuorâi kiávtu já kuávdáá toimâjurdui vuáđuld. Tooimâs algâttellee kuávdázân puáhtá torjuu kuittâg miedettid áarvu vuáđuld.

Kuávdááh kalgeh olášuttiđ taan laavâ uáivil já vuolgâsoojid já toh kalgeh leđe almosávháliih. Kuávdái máhdulii paijeelpáasu kalga kevttid kuávdái sehe toi palvâlusâi oovdedmân. Máttááttâsministeriö tuhhit taan laavâ pirráđâhân ucâmuš vuáđuld kuávdáid, moh finnejeh torjuu.

Tärhibijd njuolgâdusâid torjuu uázžoo kuávdái tuhhiitem vuáđustâsâin sehe kuávdái tooimâ já ekonomia orniimist puáhtá adelid staatâräädi asâttâssâin.

[13 §](#)

Eres staatâtorjuuh

Staatâ budjetân puáhtá väldid ihásávt meriruuđâ nuorâipaargon já -politiijkán kullee tutkâmušân, aalmugijkoskâsâš nuorâiovtâspaargon, nuorâi vistij huksiimân, vuáđutivomân já riäidudmân sehe nuorâipargo ovdedemtooimân.

5 loho

Motomeh njuolgâdusah

[14 §](#)

Staatâtoorjâvirgeomâhâš

Staatâtoorjâvirgeomâhâžžân taam laavâst uáivildum aašijn lii máttááttâsministeriö.

Máttááttâsministeriö puáhtá čujottid läänihaldâttâsâi miedettemnáál budjetân valdum toorjâmeriruuđâid.

[15 §](#)

Staatâosij já -torjui ruttâdem

Taam laavâst uáivildum staatâuásih sehe -torjuuh máksojeh vuosâsajasávt veikkam- já ruttâvuárbâdemspeelâi vuáittuvaarijn.

[16 §](#)

Staatâtoorjâlaavâ heiviitem

Ovdeláá 10–13 §:st uáivildum staatâtorjui heiviittuvvoo mudoi, maid staatâ toorjâlaavâst ([688/2001](#)) asâttuvvoo.

6 loho

Vuáimánpuáttim- já sirdâšemnjuolgâdusah

17 §

Vuáimánpuáttim

Taat laahâ puátá vuáimán 1 peeivi njuhčâmáánu 2006. Laavâ 10 já 11 § puátih kuittâg vuáimán 1 peeivi uddâivemáánu 2007.

Tain lavváim komettuvvoo 24 peeivi kuovâmáánu 1995 adelum nuorâipargolaahâ ([235/1995](#)) toos mañeláá toohum nubástusâiguin. Komettum laavâ 8 § heiviittuvvoo kuittâg ain-uv ive 2006 loopâ räi.

Ovdil laavâ vuáimánpuáttim puáhtá riemmâđ laavâ olášuttem vaattâm toimáid.

18 §

Sirdâšemnjuolgâdusah

Ovdil taan laavâ vuáimánpuáttim asâttum nuorâiašij ráđádállâmkodde já nuorâiornijdumij toorjâtoimâkodde juátkiv tooimâs toimâpaje loopân.

Ovdil taan laavâ vuáimánpuáttim tuárjumnáál tuhhiittum nuorâiornijdumeh já nuorâipargo palvâlemornijdumeh siäilutteh staatâtoorhâtohálâšvuodâs ive 2006 loopân, jis máttááttâsministeriö ij tađe ovdil sierâ nubástut ääši kyeskee miärádâsâs tâi koomeet tom.

Ovdil taan laavâ vuáimánpuáttim tuárjumnáál tuhhiittum vâldikodáliih nuorâikuávdááh siäilutteh taan laavâ vuáimán puáđidijn staatâtoorhâtohálâšvuodâs.

[HE 28/2005](#), SiVM 15/2005, EV 219/2005